

УДК 377:005.6](493.2)

Денис Жежерун, доктор філософії,
молодший науковий співробітник,
Інститут професійної освіти НАПН України,
м. Київ, Україна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ПІДГОТОВКИ У ВЕЛИКОМУ ГЕРЦОГСТВІ ЛЮКСЕМБУРГ: СУЧАСНІ ПРАКТИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ

Анотація. У тезах висвітлено сучасні практики забезпечення якості професійної освіти і підготовки у Великому Герцогстві Люксембург. Показано, що ефективність люксембурзької моделі ґрунтується на поєднанні централізованого управління, компетентнісного підходу, дуальної форми здобуття освіти, соціального партнерства та механізмів безперервного вдосконалення. Окрему увагу приділено інноваційним організаційно-педагогічним практикам, зокрема самооцінюванню закладів, інтегрованому оцінюванню, підготовці наставників на підприємствах і валідації результатів неформального навчання. Обґрунтовано перспективи адаптації досвіду Люксембургу для модернізації професійної освіти України в умовах сучасних викликів.

Ключові слова: професійна освіта і підготовка; забезпечення якості; дуальна освіта; соціальне партнерство; валідація навчання; освіта впродовж життя.

Abstract. The theses highlight contemporary practices of quality assurance in vocational education and training in the Grand Duchy of Luxembourg. It is shown that the effectiveness of the Luxembourg model is based on a combination of centralized governance, a competence-based approach, dual education, social partnership, and mechanisms of continuous improvement. Special attention is paid to innovative organizational and pedagogical practices, including institutional self-evaluation, integrated assessment, mentor training at enterprises, and validation of non-formal learning outcomes. The possibilities of adapting Luxembourg's experience to the modernization of vocational education in Ukraine under current challenges are substantiated.

Keywords: vocational education and training; quality assurance; dual education; social partnership; validation of learning; lifelong learning.

Європейська інтеграція України та потреби повоєнного відновлення посилюють вимоги до модернізації системи професійної освіти і підготовки. Якість підготовки кваліфікованих кадрів безпосередньо пов'язана зі здатністю держави

реагувати на зміни ринку праці, забезпечувати професійну мобільність населення та розвивати освіту впродовж життя. У європейському освітньому просторі забезпечення якості професійної освіти розглядається як системний процес, що охоплює планування, реалізацію, оцінювання та подальше вдосконалення результатів навчання [3; 4].

Показовим у цьому контексті є досвід Великого Герцогства Люксембург, де вдалося сформувати цілісну модель забезпечення якості професійної освіти і підготовки, що поєднує законодавче регулювання, інституційну координацію, соціальне партнерство та дуальну форму здобуття освіти [1; 2]. Визначальним етапом модернізації стала реформа 2008 року, яка перевела професійну освіту на компетентнісну та модульну основу, посилила її зв'язок із ринком праці та розширила можливості навчання впродовж життя [1; 6].

Інституційна архітектура забезпечення якості в Люксембурзі має централізований характер, однак не обмежується адміністративним контролем. Ключову роль відіграє Міністерство освіти, дітей та молоді, яке визначає загальну політику у сфері професійної освіти. Водночас реалізація цієї політики спирається на діяльність спеціалізованих інституцій. Служба SCRIPT відповідає за педагогічні інновації, методичний супровід та розроблення рамки самооцінювання шкіл, тоді як Національна обсерваторія якості шкіл здійснює незалежний аналіз і готує аналітичні звіти для уряду та парламенту [1; 5]. Тресторонній консультативний комітет, своєю чергою, забезпечує моніторинг потреб ринку праці та актуальності освітніх програм [1].

Однією з найбільш показових практик є розвиток внутрішньої системи забезпечення якості на рівні закладів освіти. Усі заклади професійної освіти і підготовки розробляють трирічні плани розвитку, у яких визначають стратегічні пріоритети, сильні та слабкі сторони, а також конкретні кроки для вдосконалення освітнього процесу. Такий підхід реалізується на основі циклу PDCA і сприяє формуванню культури системного самооцінювання [1; 3; 4].

Важливою складовою люксембурзької моделі є забезпечення якості навчання на робочому місці. У межах дуальної системи компанії можуть здійснювати професійну підготовку лише за наявності спеціального дозволу, що підтверджує їхню готовність забезпечити належні умови навчання. Наставники на підприємствах проходять короткострокову підготовку за програмою Train-the-Trainer, яка підвищує педагогічну якість супроводу учнів [1; 2]. Ця практика є особливо показовою для України, де розвиток дуальної освіти потребує не лише правового врегулювання, а й педагогічної підготовки майстрів виробництва.

Суттєвим чинником ефективності системи є реальне соціальне партнерство. Професійні палати в Люксембурзі беруть участь у розробленні програм, сертифікації та супроводі учнів у межах учнівства. Через інститут учнівських консультантів вони координують взаємодію між закладом освіти і підприємством, допомагають розв'язувати конфліктні ситуації та відстежують результати навчання [1; 9]. Це свідчить про те, що відповідальність за якість підготовки в Люксембурзі поділена між державою та роботодавцями.

До важливих інноваційних практик належать також нові підходи до оцінювання та валідації результатів навчання. Підсумкові випробування реалізуються у формі інтегрованих проєктів, побудованих на реальних професійних завданнях, що дає змогу оцінювати не лише рівень знань, а й здатність діяти в конкретній виробничій ситуації [1; 2]. Водночас процедура VNFIL дозволяє особам із достатнім професійним досвідом підтвердити результати неформального та інформального навчання й отримати державний диплом або сертифікат [1; 2]. Для України цей механізм є особливо важливим, оскільки може бути корисним для професійної реінтеграції ветеранів, внутрішньо переміщених осіб та інших категорій населення.

Отже, досвід Люксембургу засвідчує, що результативність професійної освіти і підготовки забезпечується не стільки посиленням зовнішнього контролю, скільки узгодженістю інституційної політики, культури безперервного

вдосконалення, соціального партнерства та практикоорієнтованого оцінювання [4; 8]. Адаптація цих підходів в Україні може стати важливою передумовою формування більш гнучкої та стійкої системи підготовки кадрів, здатної відповідати сучасним викликам і потребам відновлення держави.

Список використаних джерел

1. Biré C., Fry M. Vocational education and training in Europe – Luxembourg. Cedefop ReferNet VET in Europe reports. 2016. URL: https://cumulus.cedefop.europa.eu/files/vetelib/2016/2016_CR_LU.pdf (дата звернення 20.05.2026).
2. Cedefop. Vocational education and training in Luxembourg: short description. Luxembourg : Publications Office, 2015. <http://dx.doi.org/10.2801/741212>
3. Terminology of European education and training policy. A selection of 130 key terms. Second Edition. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2014. <https://doi.org/10.2801/15877>
4. The EU's role in European VET quality assurance. Gatsby Foundation, 2024. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015XG1215\(02\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015XG1215(02)&from=EN) (дата звернення 20.05.2026).
5. OECD. Education Policy Outlook: Luxembourg. 2016. URL: <https://www.oecd.org/education/policyoutlook.htm> (дата звернення 20.05.2026).
6. Réforme de la Formation Professionnelle. Journal Officiel du Grand-Duché de Luxembourg. No 220. 2008. URL: <http://eli.legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/2008/12/19/n19> (дата звернення 20.05.2026).
7. Головатенко Т. Ю. Теоретичні підходи до побудови мультилінгвальних освітніх програм у Люксембурзі. Освітологічний дискурс. 2018. № 3–4 (22–23). С. 309–320. URL: <https://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/522> (дата звернення 20.05.2026).
8. Радкевич В. О., Бородієнко О. В. та ін. Системи оцінювання якості професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу : монографія. Київ : ІПТО НАПН України, 2018. 223 с.
9. Самохвал О. О. Особливості формування та реалізації державного управління професійною освітою майбутніх фахівців туристичної галузі у Люксембурзі. *Освітологія*. 2017. № 6. С. 181–186.